

Eiropas Savienības vērtības

2022



Vidusskolas skolēniem



Uzzini daudz jauna un gatavojies Eiropas eksāmenam!

Kas ir vērtības?

Pieredzē izveidojies priekšstats, zināšanu kopums par priekšmetu un parādību pozitīvajām vai negatīvajām īpašībām, kas saistītas ar vajadzības, noderīguma izpratni. (tezaurs.lv)

Vērtības uztur pasaules kārtību un sniedz mums orientierus, palīdz pieņemt lēmumus un rīkoties.

Cilvēki ar savu rīcību un attieksmi uztur, attīsta un nostiprina vērtības, tāpat vērtības ir pamats valsts un tādu valstu apvienību kā Eiropas Savienība pastāvēšanai.

Eiropas Savienība vispirms ir vērtību kopums, kas ļauj mums, eiropiešiem, sadzīvot, neraugoties uz valodu, kultūru, reliģiju un tradīciju atšķirībām.

Kopīgas vērtības ir svarīgas, lai sabiedrība būtu vienota un varētu pastāvēt. Kopīgās vērtības ļauj mums just piederību Eiropas Savienībai.

Eiropas Savienības pamatā ir kopīgas vērtības

Kā noteikts Eiropas Savienības pamattiesību hartā:

- ***Eiropas tautas, veidojot arvien ciešāku savstarpēju sadarbību, ir nolēmušas veidot mierpilnu nākotni, kuras pamatā ir kopējas vērtības.***
- ***Apzinoties savu garīgo un tikumisko mantojumu, Savienība balstās uz nedalāmām, universālām vērtībām – cilvēka cieņu, brīvību, vienlīdzību un solidaritāti; tās pamatā ir demokrātijas un tiesiskuma principi. Vislielāko uzmanību Savienība pievērš indivīdam, iedibinot Savienības pilsonību un izveidojot brīvības, drošības un tiesiskuma telpu.***
- ***[Eiropas Savienības pamattiesību harta latviski](#)***

Eiropas Savienības pamatā ir kopīgas vērtības

Kā noteikts Lisabonas līguma 2. pantā:

*“Savienība ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē **cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības**, tostarp minoritāšu tiesības. Šīs vērtības dalībvalstīm ir kopīgas sabiedrībā, kur valda **plurālisms, tolerance, taisnīgums, solidaritāte un kur nav diskriminācijas**, kā arī valda **sieviešu un vīriešu līdztiesība**.”*

 [Lisabonas līgums latviski](#)

Eiropas Savienības vērtības - cieņa un cilvēktiesības

Kā noteikts Lisabonas līguma 2. pantā:

● ***Cilvēka cieņa kopš dzimšanas ir neatņemama, garīgi tikumiska beznosacījuma vērtība, kas nostiprināta tiesībās gan kā konstitucionāla vērtība, gan kā vispārējs tiesību princips, gan kā pamattiesība.***

● ***No cilvēka cieņas izriet virkne cilvēktiesību: visi cilvēki ir līdztiesīgi, un ikvienam piemīt tādas pamattiesības, kuras neviens nedrīkst atņemt. Tās ir: **tiesības uz pašnoteikšanos, tiesības uz dzīvību, tiesības uz apziņas brīvību, tiesības uz privāto dzīvi.** Šo tiesību īstenošanu nedrīkst ietekmēt personas dzimums, vecums, reliģiskā pārliecība, tautība, seksuālā orientācija, pilsonība, pasaules uzskats vai politiskie uzskati.***

(<https://enciklopedija.lv/skirklis/130608>)

Vai mēs cienām viens otru?

Apskatiet un pārrunājiet pētījuma par mobingu (2019/2020, piedalās 5003 skolēni) rezultātus:

**VAI PĒDĒJO 12 MĒNEŠU LAIKĀ ESI SASKĀRUSIES/IES
VAI REDĒJUSI/IS MOBINGA SITUĀCIJU?**



VISI SKOLĒNI



KĀ PĒDĒJO 12 MĒNEŠU LAIKĀ ESI SASKĀRUSIES/IES AR MOBINGU?

39% ES REDZĒJU, KĀ CITAM/AI DARA PĀRI

16% MAN DARĪJA PĀRI

5% ESMU DARĪJUSI/IS PĀRI CITIEM

51% ESMU NEESMU SASKĀRUSIES/IES AR MOBINGU

0%



VISI SKOLĒNI, SKOLĒNI VARĒJA IZVĒLĒTIES VAIRĀKUS ATBILŽU VARIANTUS

KĀDU MOBINGA VEIDU TU REDZĒJI?

75% EMOCIONĀLU

40% FIZISKU

36% IGNORĒŠANU UN IZSTUMŠANU

31% DIGITĀLU

39% SKOLĒNU ATBILDES, KURI REDZĒJA, KĀ CITAM/AI DARA PĀRI
SKOLĒNI VARĒJA IZVĒLĒTIES VAIRĀKUS ATBILŽU VARIANTUS



KO TU DARĪJI?

49% ES NEKO NEDARĪJU, LAI MAINĪTU NOTIEKOŠO

42% ES PALĪDZĒJU CIETUŠAJAM

24% ES PATEICU PIEAUGUŠAJAM

3% ES PIEVIENOJOS PĀRIDARĪTĀJAM

39% SKOLĒNU ATBILDES, KURI REDZĒJA, KĀ CITAM/AI DARA PĀRI
SKOLĒNI VARĒJA IZVĒLĒTIES VAIRĀKUS ATBILŽU VARIANTUS



KAS TEV DARĪJA PĀRI?

70% KLASĒS BIEDRI

33% CITI SKOLĒNI

21% CITI

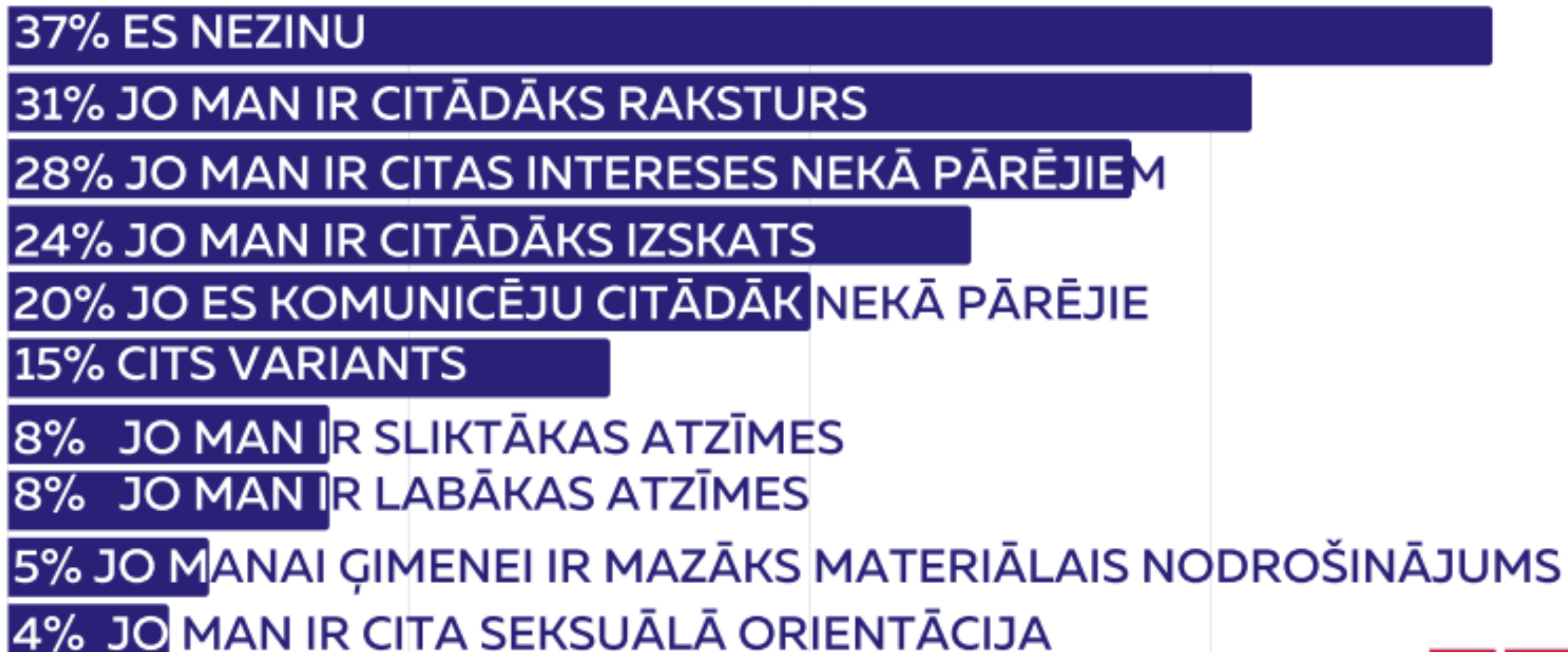
7% SKOLOTĀJI

5% VECĀKI

16% SKOLĒNU ATBILDES, KURIEM DARĪJA PĀRI
SKOLĒNI VARĒJA IZVĒLĒTIES VAIRĀKUS ATBILŽU VARIANTUS



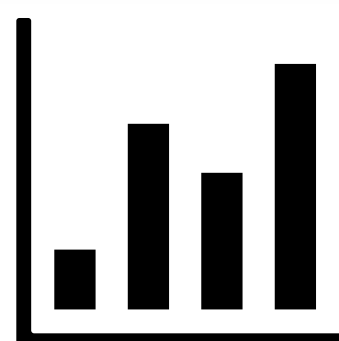
KĀDĒĻ TEV DARĪJA PĀRI?



16% SKOLĒNU ATBILDES, KURIEM DARĪJA PĀRI
SKOLĒNI VARĒJA IZVĒLĒTIES VAIRĀKUS ATBILŽU VARIANTUS



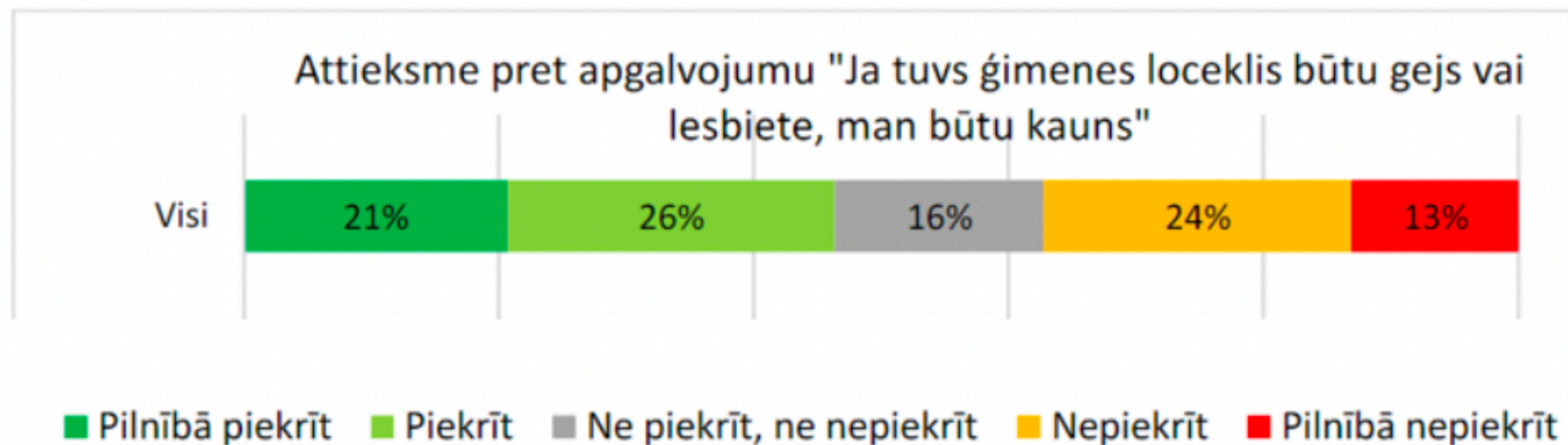
Ar visu pētījumu var iepazīties ➔



Vai Latvijas sabiedrība ir iekļaujoša sabiedrība?

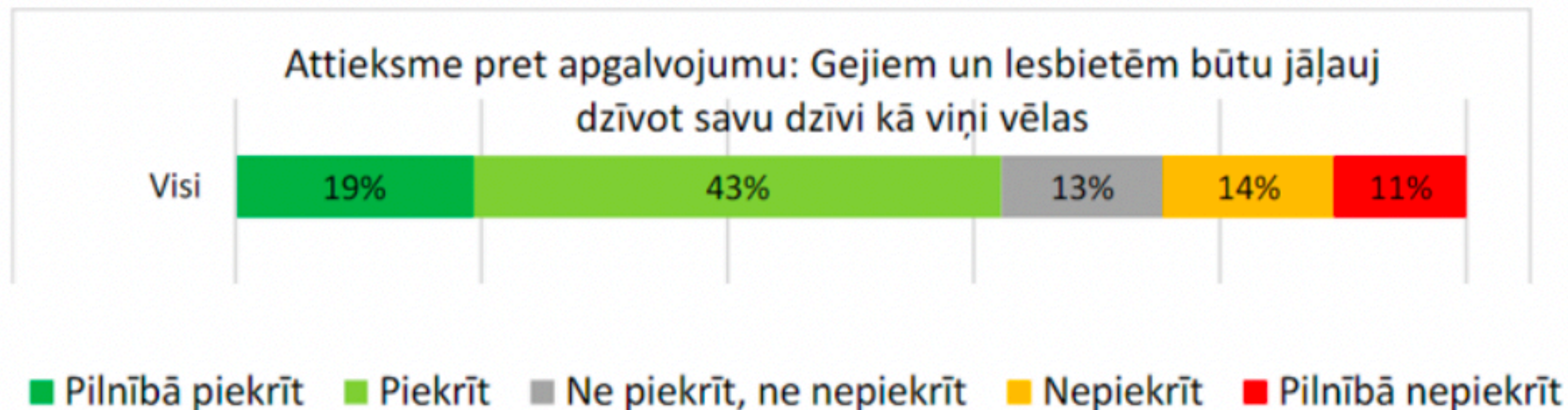
Apskatiet Eiropas Vērtību pētījuma un Eiropas Sociālā pētījuma [rezultātus](#):

13.attēls. Attieksme pret gejiem un lesbietēm: Ja tuvs ģimenes loceklis būtu gejs vai lesbiete, man būtu kauns (%)

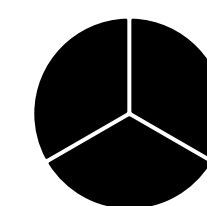


Vai Latvijas sabiedrība ir iekļaujoša sabiedrība?

14.attēls. Attieksme pret gejiem un lesbietēm: Gejiem un lesbietēm būtu jāļauj dzīvot savu dzīvi kā viņi vēlas (%)



Eiropas Vērtību pētījums (2021), Eiropas Sociālais pētījums (2019) ➔



Eiropas Savienības vērtība – brīvība

**Eiropas Savienība piedāvā saviem pilsoņiem
brīvības, drošības un tiesiskuma telpu bez iekšējām
robežām.**

- **Vārda brīvība – tiesības brīvi paust savu
viedokli un idejas.**
- **Pulcēšanās brīvība – katram cilvēkam ir
tiesības uz miermīlīgu pulcēšanās un biedrošanās
brīvību bez bailēm no sankcijām un/vai soda.**



FOTO: LETA

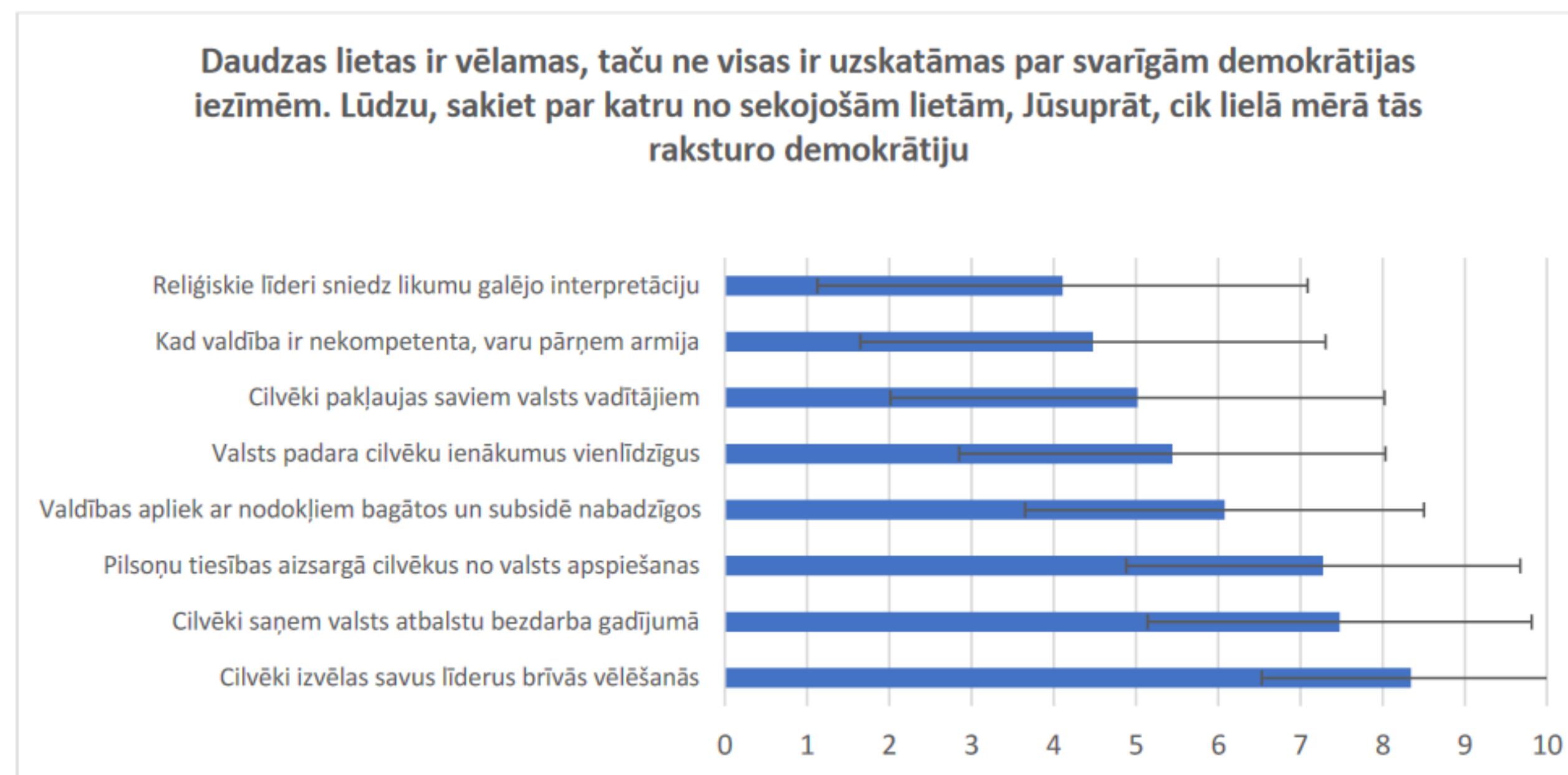
Eiropas Savienības vērtība – brīvība

- *Biedrošanās brīvība – ikvienai personai ir tiesības veidot nevalstiskās organizācijas savu interešu aizstāvībai vai kļūt par to biedru.*
- *Brīvība līdzdarboties valsts un sabiedrības dzīvē – iedzīvotājiem ir iespēja paust savu viedokli, iesaistīties lēmumu pieņemšanā. Sabiedrības līdzdalība paaugstina lēmumu kvalitāti un ievēro sabiedrības vajadzības un intereses. Sīkāk par līdzdalības iespējām skatiet prezentācijā “[Pilsoniskās līdzdalības iespējas](#)”.*

Eiropas Savienības vērtība – demokrātija

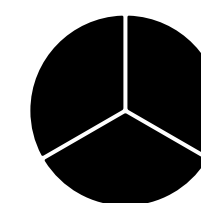
Eiropas Savienības darbības pamatā ir pārstāvības demokrātija. Ja esi Eiropas Savienības pilsonis, no tā izriet arī politiskas tiesības. Piemēram, visiem pilngadīgajiem ES pilsoņiem ir tiesības kandidēt un balsot Eiropas Parlamenta vēlēšanās.

22.attēls. Svarīgās demokrātijas iezīmes (1-10)



Avots: EVS dati. 2021. Svērti dati.

Eiropas Vērtību pētījums (2021), Eiropas Sociālais pētījums (2019) →



Eiropas Savienības vērtība – solidaritāte

Solidaritāte izpaužas kā palīdzība, atbalsts, kopības sajūta ar cilvēkiem un valstīm, kas nonākušas grūtībās. Eiropas Savienības solidaritāte ir gan palīdzības sniegšana Eiropas Savienības valstīm savstarpēji, kad tas nepieciešams, gan atbalsts citām valstīm ārpus Eiropas Savienības.

- *Starptautiskā cilvēces solidaritātes diena tiek atzīmēta 20. decembrī.*

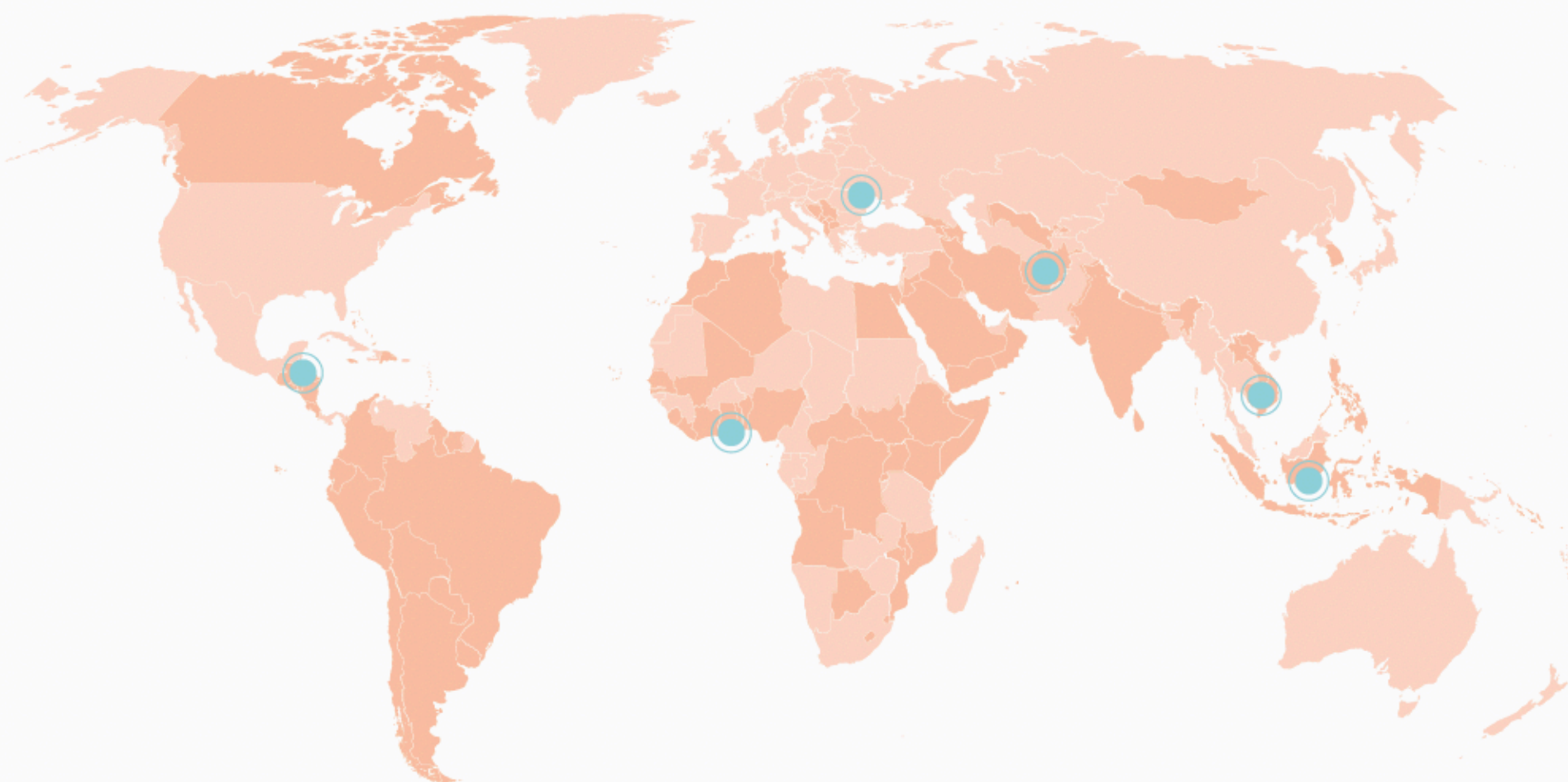


Eiropas Savienības vērtība – solidaritāte

ES ieguldījums globālajā vakcīnu solidaritātē

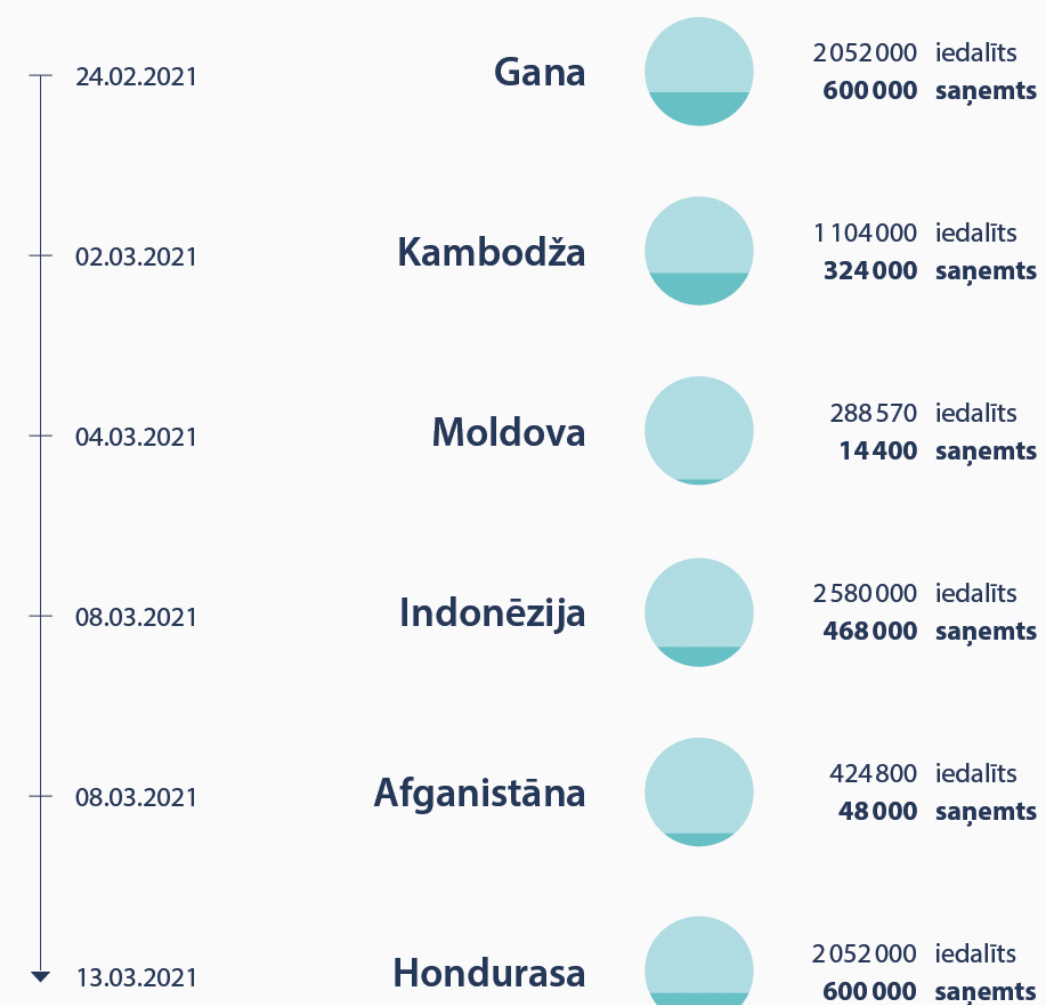
**Vairāk nekā 81 miljoni vakcīnu devu
jau ir piegādātas 129 valstīm**

Avots: COVAX tīmekļa vietne, pirms 2021. gada 8. Jūnija.



COVAX bezmaksas vakcīnu piegādi sāka
2021. gada 24. februārī; pirmā saņēmēja
valsts bija Gana.

Daži piemēri



Avots: COVAX/GAVI, atjaunināts 2021. gada 22. martā.

Infografika – Covid-19: ES ieguldījums globālajā vakcīnu solidaritātē ➔



Eiropas Savienības vērtība – solidaritāte

Eiropas Savienības pamata ideja ir miers un sadarbība. Tādēļ Eiropas Savienība atbalsta Ukrainu un kopā ar starptautiskajiem partneriem sniedz palīdzību Ukrainai un tās iedzīvotājiem. ES sniedz gan papildu politisku, gan finansiālu un humāno palīdzību. Eiropas Savienība uz Krievijas agresiju ir reaģējusi ātri un izlēmīgi, pieņemot sankcijas, kas rada smagas sekas Krievijas ekonomikai, būtiski ierobežo iespējas attīstīties dažādās jomās.



FOTO: LETA

Eiropas Savienības vērtība – tiesiskums

Eiropas Savienības (ES) pamatā ir tiesiskums. Viss, ko ES dara, pamatojas uz tās līgumiem, par kuriem brīvprātīgi un demokrātiski ir vienojušās ES valstis. Tiesiskumu un likumību nodrošina neatkarīga tiesu vara. ES valstis galīgo jurisdikciju ir piešķirušas Eiropas Savienības Tiesai, un tās spriedumi ir jāievēro visiem.

“Ikvienai personai, kuras tiesības un brīvības, kas garantētas Savienības tiesībās, tikušas pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, ievērojot nosacījumus, kuri paredzēti šajā pantā. Ikvienai personai ir tiesības uz taisnīgu, atklātu un laikus veiktu lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā. Ikvienai personai ir iespējas saņemt konsultāciju, aizstāvību un pārstāvību. Ikvienu apsūdzēto uzskata par nevainīgu, kamēr vaina nav pierādīta saskaņā ar likumu. Ikvienam apsūdzētajam tiek garantētas tiesības uz aizstāvību.”

[● Eiropas Savienības pamattiesību harta latviski](#)

Eiropas Savienības vērtība - tolerance

Tolerance = iecietība. Tolerance ir spēja pieņemt to, ka pastāu citāda. Iecietība nav iedzimta īpašība vai dabiska reakcija uz notiekošo, taču pasaule ir uzbūvēta tā, ka visas būtnes ir dažādas. Ja visi būtu vienādi, evolūcija nenotiktu un dzīvība, visticamāk, apstātos. Līdz ar to ir vajadzīga kaut kāda līmeņa tolerance pret citādo, jo tas ir vienīgais, kā vispār kaut kas var notikt un pastāvēt. (K.Sedlenieks)

- ***Starptautiskā tolerances diena tiek atzīmēta 16. novembrī.***

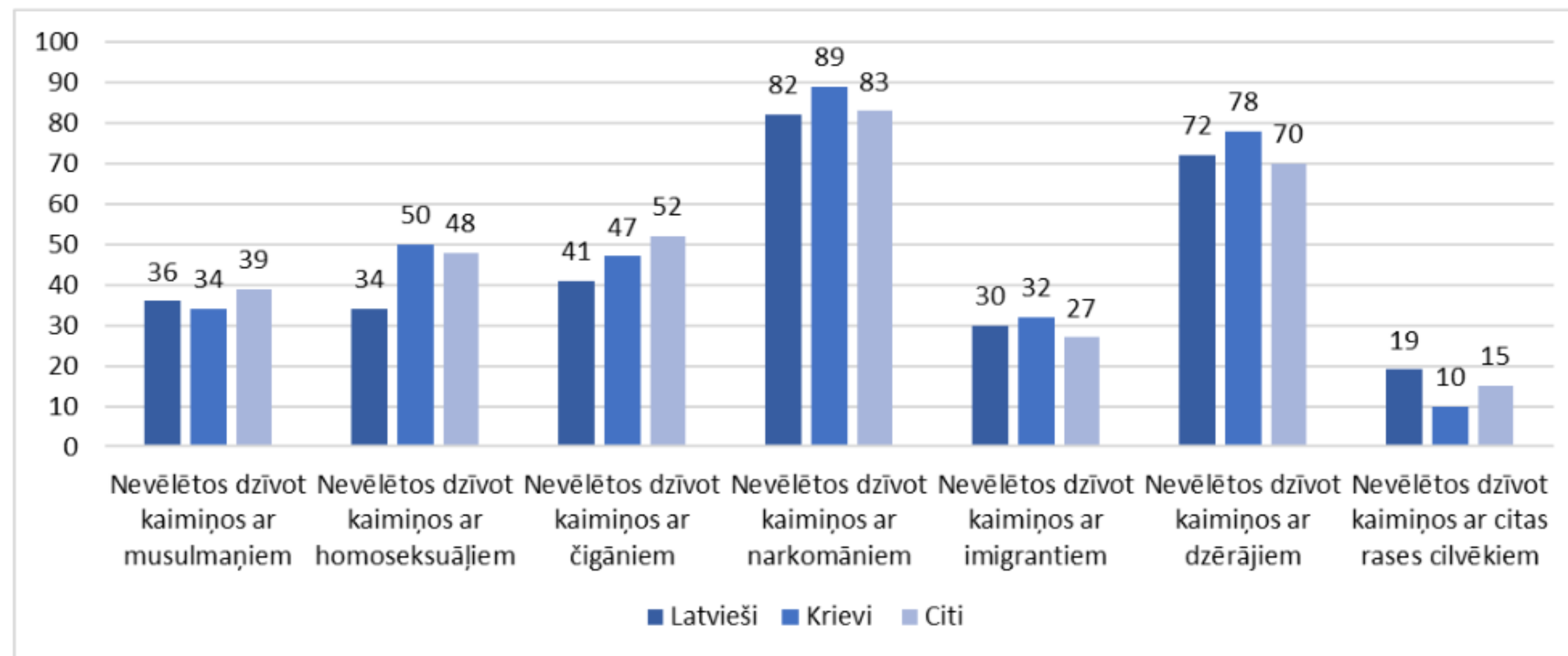


Eiropas Savienības vērtība - *tolerance*

Eiropas Vērtību pētījums
un Eiropas Sociālais
pētījums parāda, ka
**Latvijas sabiedrībai ir grūti
pieņemt citādo.**

**Kādas būtu Tavas atbildes?
Pārrunājiet klasē!**

16. attēls. Sociālā distance dažādās tautību grupās (%)



Avots: EVS dati. 2021. Svērti dati.

Eiropas Savienības vērtība - dzimumu līdztiesība

Līdztiesība nozīmē to, ka visiem pilsoņiem likuma priekšā ir vienādas tiesības. Dzimumu līdztiesības princips ir iestrādāts visās Eiropas Savienības politikas jomās un ir Eiropas integrācijas pamatā. To piemēro visās jomās. Princips, ka par vienādu darbu jāsaņem vienāds atalgojums, jau 1957. gadā tika iekļauts Romas līgumā.

Kā liecina Eiropas Dzimumu līdztiesības institūta dati (2021) - [Eiropas Dzimumu līdztiesības indeksā](#) Latvija ar 62.1 punktiem (100 nozīmē pilnīgu līdztiesību, bet 1 - nelīdztiesību) ierindojas 16. vietā starp Eiropas Savienības dalībvalstīm. Dzimumu līdztiesības indeksa vidējais rādītājs Eiropas Savienībā ir 68 punkti. Tas nozīmē, ka Latvija šajā jomā tomēr ir zem ES vidējā līmeņa.

Eiropas Savienības vērtība – dzimumu līdztiesība

Kāda ir situācija, un ko ES dara šajā jautājumā?

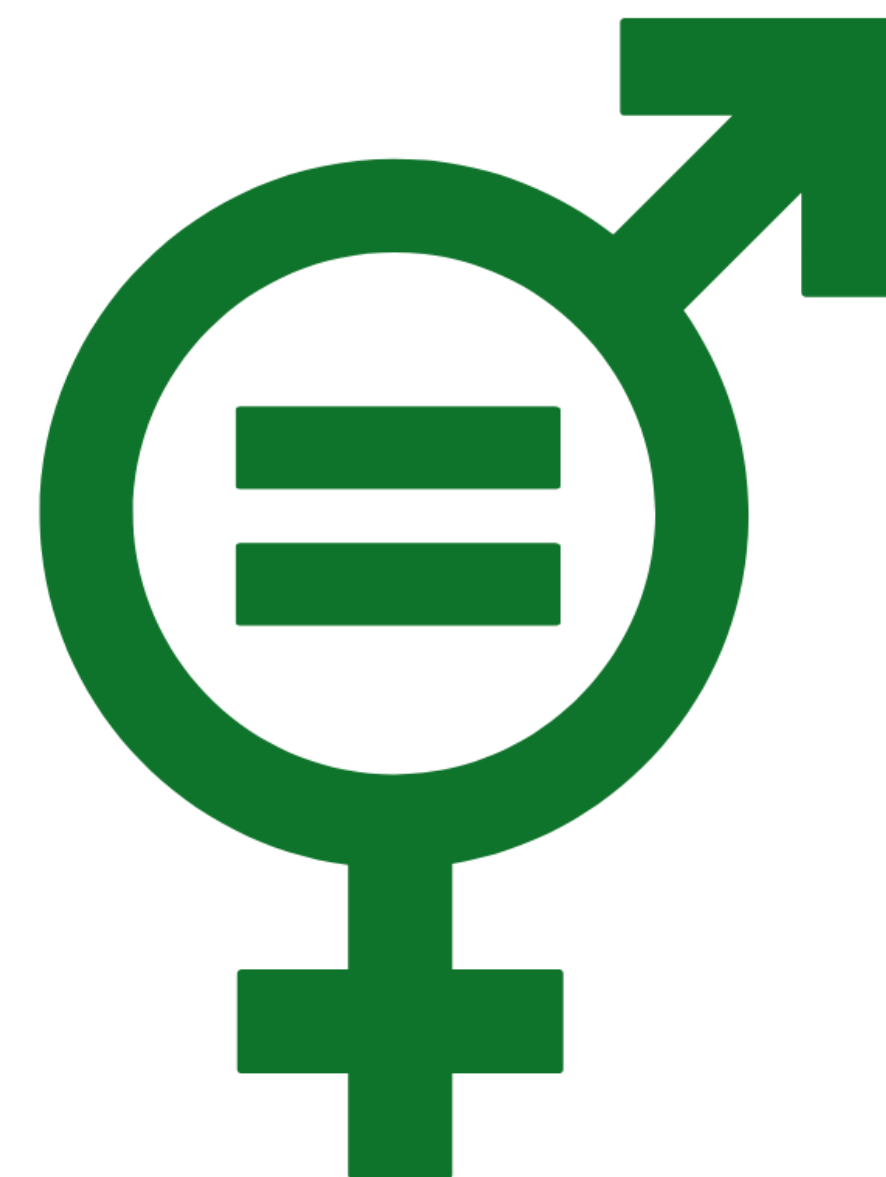
ES rīcība dzimumu līdztiesības jomā ir integrēta dažādās politikas jomās, un tās mērķis ir nodrošināt vienlīdzīgas tiesības, tādas kā vienlīdzību lēmumu pieņemšanā, ar dzimumu saistītas vardarbības izbeigšanu un vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirību izskaušanu.



Eiropas Savienības vērtība - dzimumu līdztiesība

Vienāda darba samaksa

Eiropas Savienībā (ES-27) sievietes pelna vidēji par 16% mazāk nekā vīrieši, un starp valstīm pastāv ievērojamas atšķirības. ES veicina izpratni par situāciju ikgadējā kampaņā “Vienlīdzīgas darba samaksas diena”, ko Eiropas Komisija rīko 4. novembrī, un pieņem dažādus tiesību aktus, piemēram, par tiesībām uz darba un privātās dzīves līdzsvaru.

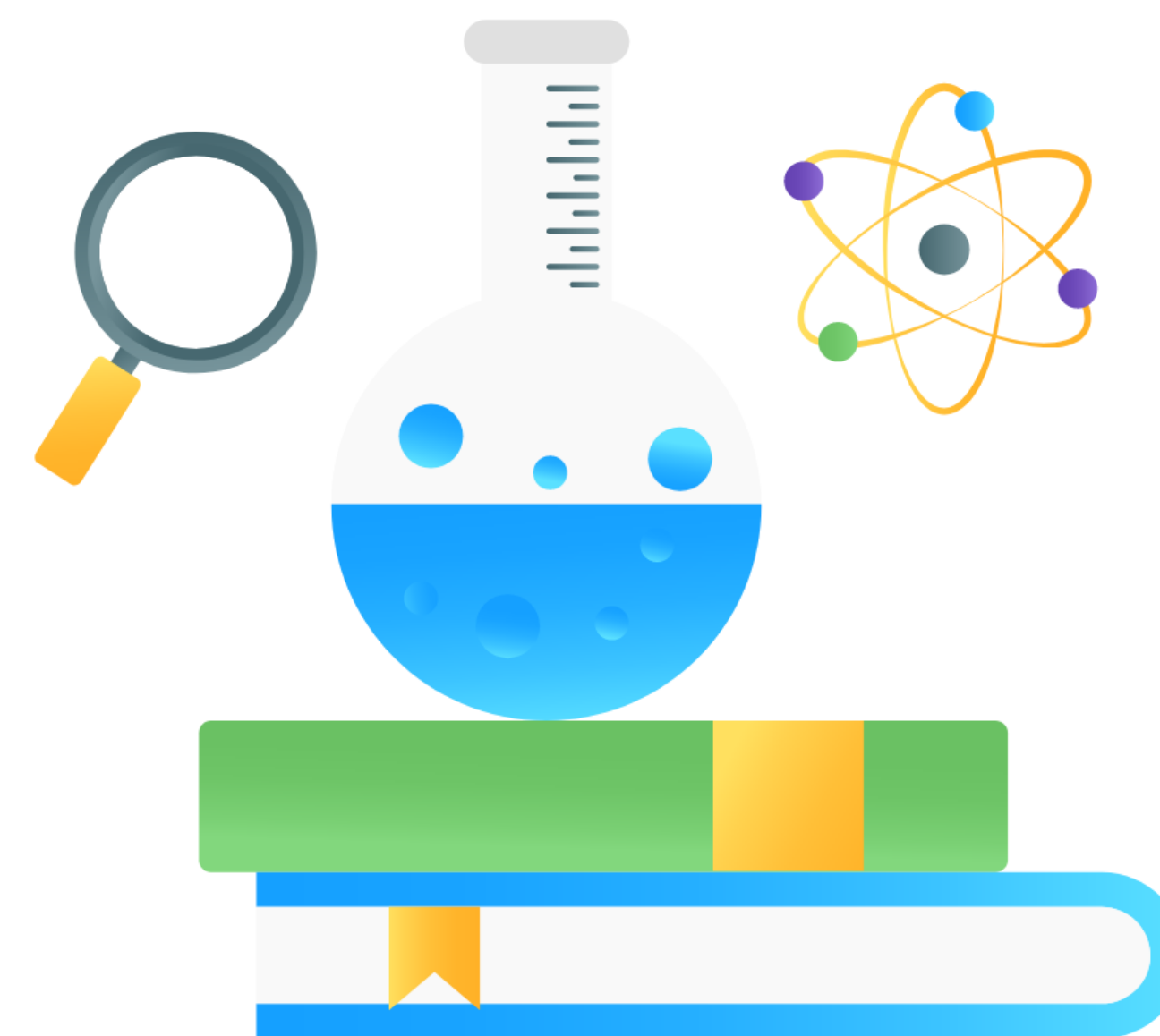


Eiropas Savienības vērtība – dzimumu līdztiesība

Izglītība un pētniecība

Izglītībā joprojām pastāv dzimumu nelīdztiesība, piemēram, attiecībā uz studiju priekšmetu izvēli. Sievietes biežāk iegūst augstākās izglītības grādu, taču joprojām ir vairāk pārstāvētas studiju virzienos, kas saistīti ar sieviešu tradicionālajām lomām, piemēram, ar aprūpi saistītos studiju virzienos, bet ir nepietiekami pārstāvētas tādās jomās kā zinātne un inženierzinātnes.

Tāpēc ES piešķir ES balvu sievietēm novatorēm un atbalsta Starptautisko sieviešu un meiteņu zinātnē dienu.



Eiropas Savienības vērtība - dzimumu līdztiesība

Vardarbība

33% sieviešu ES ir cietušas no fiziskas un/vai seksuālas vardarbības.

ES mērķis ir novērst ar dzimumu saistītu vardarbību, pieņemot tiesību aktus un veicot praktiskus pasākumus cietušo tiesību jomā atbilstīgi Eiropas Padomes Konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu.

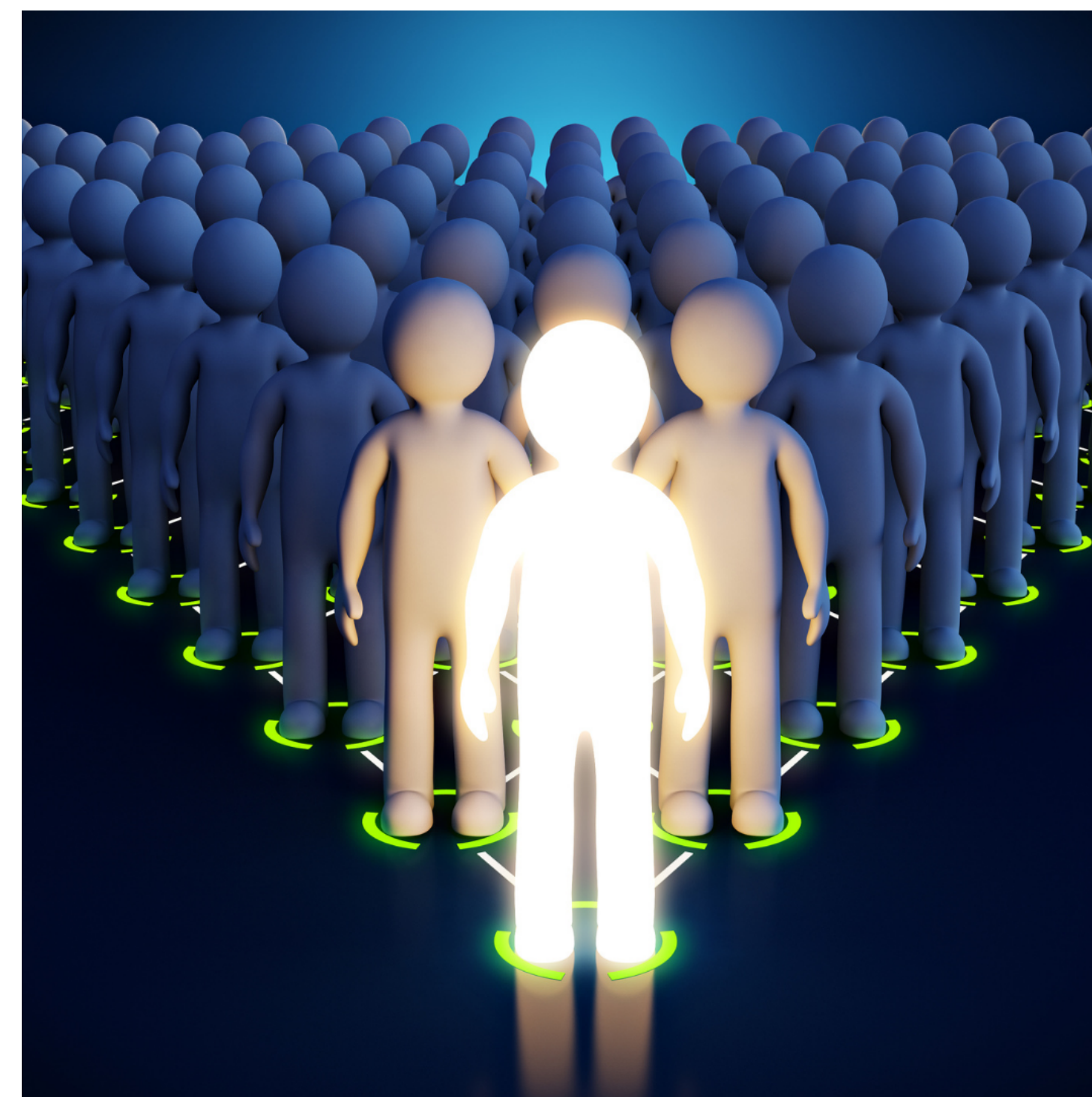


Eiropas Savienības vērtība – dzimumu līdztiesība

Līderība

Sievietes ir mazāk pārstāvētas vadošos amatos dažādās jomās: politika, ekonomika, zinātne un pētniecība. Tikai 7,5% valdes priekšsēdētāju un 7,7% izpilddirektoru ir sievietes (sk. [faktu lapu](#) par ES dzimumu līdztiesības stratēģiju 2020.–2025. gadam)!

Eiropas Komisija ir apņēmusies uzņemties līderību. Urzula fon der Leiena ir pirmā sieviete Eiropas Komisijas priekšsēdētāja amatā, un viņas vadītajā [ES komisāru kolēģijā](#) pirmo reizi tās pastāvēšanas vēsturē sievietes ir gandrīz tikpat daudz, cik vīrieši.



Kādas ir tavas vērtības? Kā tās ietekmē tavus uzskatus un rīcību?

